

ÖĞRETMENLİK PROGRAMLARINDAKİ OKUL DENEYİMİ DERSİNİN ÖĞRENİM ÇIKTILARI VE UYGULAMASI

IMPLEMENTATION AND LEARNING OUTCOMES OF SCHOOL EXPERIENCE COURSE IN TEACHER EDUCATION PROGRAMS

Nusrettin YILMAZ*

ÖZET

Çağımızda, “bilgi toplumu” olmak için gerekli insan gücünü hazırlayacak öğretmenlerin yetiştirilmesi özel bir öneme sahiptir. Yaşanan gelişmeler, özellikle küresel ve rekabetçi anlayış, eğitimin kalitesini sorgulayan çalışmaları da hızlandırmıştır. Bu çerçevede, toplumumuzdaki eğitim talebi artışı, eğitimin genişleme ve niteliğinin geliştirilmesi, eğitimin süresi ve özellikle öğretmen yetiştiren kurumların eğitimi gibi çeşitli konular farklı platformlarda sürekli tartışılmaktadır.

Aynı kapsamın bir ifadesi olarak Yüksek Öğretim Kurulu da, ülke ihtiyaçları ve bilimsel göstergeler doğrultusunda öğretmen eğitimi programlarının güncellenmesine karar vermiş, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden okul uygulamalarının yeniden düzenlenmesini uygun görmüştür.

Bu araştırmanın amacı, okul uygulamaları konseptine uygun olarak okul deneyimi dersinin işleyişini kolaylaştıracak öneriler geliştirerek, uygulama öğretim elemanı-öğretmen ve özellikle de öğretmen adaylarına yardımcı olmaktır. Ayrıca burada okul deneyimi dersi için belirlenecek öğrenim çıktıları vasıtasıyla yükseköğretim yeterliklerinin kazanılmasına katkı sağlanmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, okul uygulamaları, okul deneyimi, öğrenim çıktıları

ABSTRACT

It is of utmost importance to train those teachers who will prepare the human resources that are necessary to form an “information society” in the present age. The recent developments, especially the global and competitive mentality, have accelerated the studies which investigate the quality of education. In this context, various subjects such as the increase in the demand of education in our society, expanding and improving the quality of education, time span of education and especially educating the institutions that train teachers are being constantly discussed in different platforms.

* Yrd. Doç. Dr., Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, e-posta: nsrttny@erzincan.edu.tr

The Higher Education Council of Turkey, to address the same concerns, has decided to update the teacher training programs with regards to the national needs in addition to scientific arguments and to rearrange the School Experience which is one of the occupational courses in Education.

This study aims to help the practicing teachers as well as the teacher candidates by developing suggestions to ease the implementation of the School Experience course in accordance with field practices concept. Moreover, contribution is also made to gain higher education proficiencies through the learning outcomes that are already determined for the School Experience course.

Keywords: Teacher Education, Field Practice, School Experience, Learning Outcomes

1. GİRİŞ

Genelde eğitim özelde ise öğretmen yetiştirme, Türk eğitim sistemi açısından üzerinde önemle durulan konulardan biridir. Ülkemizde, iki yüz yıla yakın bir zamandır öğretmen yetiştirme konusunda sürekli girişimler olmuş, değişik modeller tasarlanmış, geliştirilmiş ve uygulanmıştır (Alkan-Hacıoğlu, 1997, s.13; Açıkalin, 2000, s.312). Günümüzde ise bazı istisnaları dışında öğretmen yetiştirme tamamen eğitim fakültelerine bırakılmıştır.

Öğretmen eğitimi açısından geçen uzunca zamana rağmen, öğretmenlik mesleği erozyona uğramaktan kurtarılamamış, eğitim alanındaki hizmet ve çıktılarının niteliği temel bir konu olarak sürekli tartışılmaya devam etmiştir (Akyüz, 1997, s.377–378; Yılman, 2006, s.11–14; Dokuzuncu Kalkınma Planı (2009–2013), <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf>). Yeterli bir eğitim planlamasına sahip olamadığımız hissini uyandıran bu süreç, değişen ihtiyaçlar ve oluşan beklentiler karşısında, eğitim sisteminin bütünüyle kendini yenilemesi zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir (Özden, 1999, s.5–6; Okçabol, 2005, s.303).

Bu bağlamın bir yansıması olarak, Yükseköğretim Kurulu da öğretmen yetiştirme konusunda, sorumluluğu daha çok eğitim fakültelerine ait görme eğiliminde olduğundan, yaşanan sorunları, bu kurumları yeniden yapılandırarak çözüme yoluna gitmiştir (YÖK, 2007, s.51); Dönmezer, 2000, s.667; Dönmez, 2000, s.337). Bu kapsamda, bütüncül bir bakış açısıyla, uygulayıcıların istekleri ve paydaşların görüşleri doğrultusunda güncellenen bir program hazırlanarak 2006–2007 öğrenim yılından itibaren uygulanmaya konulmuştur. Bu düzenlemede, lisans programlarının zayıf görünen kültür boyutu zenginleştirilmiş, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri de yeniden yapılandırılmıştır (YÖK, 2007, s.9).

Buna göre, daha önce her öğretmenlik programında yer alan Okul Deneyimi-II dersi bütün programlardan kaldırılmış, Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerine ise dokunulmamıştır. Bu derslerden Öğretmenlik Uygulaması her programda bir dönem, sınıf öğretmenliği programında ise Öğretmenlik Uygulaması-I ve II şeklinde iki dönem halinde programda yer almıştır. Başka bir ifadeyle, öğretmenlik programları ile uygulama okulları arasındaki uygulama çalışmaları genel olarak azaltılmış, sınıf öğretmenliği programının öğretmenlik uygulaması ise artırılmıştır (YÖK, 2007, s.65).

Bu yapılanmada da öğretmen adayları, okullarda yapacakları uygulama çalışmalarına her zaman olduğu gibi Okul Deneyimi dersi ile başlangıç yapmış olmaktadır. Bu, aynı zamanda Okul Deneyimi dersini araştırmamıza konu yapmayı gerektiren nedenlerden biridir. Çünkü bu başlangıç, öğretmen eğitimi açısından bir hazırlık, bir giriş özelliği taşımaktadır. Okul uygulamalarının ilk basamağında yer alan bu girişle, öğretmen adayları, okulu, öğrencileri, programı, sınıfı, diğer öğretim-öğrenme ortamları ve buralarda gerçekleştirilen etkinlikleri gözlem yoluyla tanıma fırsatını yakalamış olmaktadır. Şayet bu süreç iyi organize edilebilirse, adayların okul deneyimi dersine ilişkin olumlu algıları sayesinde mesleki gelişimlerine de olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Gürbüz, 2009, <http://egitim.cu.edu.tr/efdergi/download/56.pdf>.)

Okul uygulamalarının ilk basamağında yer alan Okul Deneyimi dersinin burada araştırılmasını gerektiren başka gerekçeler de vardır. Özellikle, dersin kur tanımına bağlı olarak fakültelerde farklı uygulanması, dersi yürüten öğretim elemanı kaynaklı sorunlar, öğretmen aday sayılarındaki oransızlık (Selçuk, 2001, s.3) ve bu derse karşı gösterilen yüzeysel ilginin dersin amacına ulaşmasını zorlaştırması gibi nedenler bunlardan bazılarıdır (Baskan, 2009, <http://193.140.216.63/200120GÜLSÜN%20ATANUR%20BASKAN.pdf>).

Bir başka gerekçe ise, öğretmen yetiştirme görevini üstlenen kurum ve birimlerin, öğretmen eğitiminin önemli boyutlarından biri olarak gördükleri fakülte-okul işbirliği konusundaki gerekli model ve altyapı çalışmalarına destek vermektir. Bu noktada fakülte-okul işbirliği imajını güçlendiren, aynı zamanda dersin işlenişine işlevsellik kazandıracak nitelikteki öneriler özellikle de, kendini mesleğine adanmış öğretmenlerin yetiştirilmesi yönündeki toplumsal ve çağdaş talep önemlidir (YÖK, 2007, s.86-91). Adaylardan, empati kurma, içgüdülerine güvenme, öğretmenlik mesleğine karşı isteklilik, öğretimde esneklik ve risk alma, öğretmenlik için gerekli özgüveni kazanma gibi amaçları kazanmaları beklenir (Selçuk, 2001, s.2). Dolayısıyla öğretmen

adaylarının uygulamalar sırasında ciddi bir gözlem sürecini yaşamalarına ihtiyaç vardır. Okul Deneyimi dersi de bu iş için oldukça elverişlidir. Çünkü bu ders sayesinde öğretmen adayları genel anlamda, bir uygulama öğretmeni nezaretinde, uygulama yapacakları okulu, öğrencileri, programı ve öğretmenleri gözlem ve görüşmeler yoluyla tanıyabilme olanağı bulunmaktadır (YÖK, 1998, s.33).

Yine bu dersin işlenişine işlevsellik kazandırabilecek bir diğer neden de, Avrupa Yükseköğretim Alanı oluşturmayı amaçlayan Bologna Süreci'nin, kalite güvencesi, yükseköğretim yeterlikler çerçevesi, öğrencilerin katılımı ve sosyal boyut şeklindeki ana faaliyet alanları kapsamında yer alan, "kamu sorumluluğu", "öğrenci katılımı" ve "eşit fırsata dayalı katılım" şeklinde ilkelerin (<http://bologna.yok.gov.tr/index.php?page=yazi&c=1&i=4>) hayata geçirilmesi bağlamına uygun olarak öğretmenlik programlarındaki derslerin yeniden yapılandırılması gereğidir.

Bu kapsamın bir ifadesi de, bu ders için öğrenme çıktılarının belirlenmesidir. Learning outcomes (<http://bologna.yok.gov.tr/index.php?page=yazi&c=68&i=71>; http://www.anadolu.edu.tr/duy/ilan/learningoutcomes/atilahoca_20080527.pdf). Öğrenme çıktıları, bir öğrenme sürecinin tamamlanmasından öğrenenin neyi bileceğinin, neyi kavrayacağını ve neyi yapabileceğinin ifade edilmesidir.

Yukarıda sıralanan gerekçelere bağlı olarak okul deneyimi dersinin standartlara uygun ve ihtiyaçları karşılayacak şekilde gerçekleşmesi için bazı yönerge ve kuralların kılavuzluğuna ihtiyaç duyulacağı açıktır. Kılavuz niteliğindeki bu çalışmayla söz edilen ihtiyaca cevap vermek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, okul deneyimi dersinin içeriğine uygun olarak her bir etkinlik için iki öğrenim çıktısı belirlenmiş, çeşitli yönergelerle sürecin işleyişi kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın bundan sonraki kısmında, öğrenme çıktıları ve dersin işleyişine ilişkin yönergeler üzerinde durulacaktır.

2. OKUL DENEYİMİ DERS ETKİNLİKLERİ

Okul Deneyimi bir yarıyıl süresince her hafta bir saati fakültede seminer şeklinde, dört saati de uygulama okullarında gerçekleştirilen üç kredilik bir derstir Bu dersin amacına uygun olarak yürütülmesi, uygulama öğretim elemanı, öğretmen adayı ve uygulama öğretmenin eş-güdümlü çalışmalarına bağlıdır. Bu bağlamda aşağıdaki yönergelerin izlenmesi önerilebilir.

Uygulama Öğretim Elemanı: Dönem başında öğretmen adayları ile uygulama öğretmenini bilgilendirir; onlara okul deneyimi dersine ilişkin ça-

lışmaların gözlem kayıtlarının nasıl tutulacağını, çalışmanın nasıl ve kimler tarafından değerlendirileceğini, görev ve sorumluluklarının neler olduğunu hatırlatır.

Fakülteadaki seminerlerde (Okul Deneyimi teorik ders saatinde) öğretmen adaylarının uygulama okulunda yapmış oldukları gözlem kayıtlarına ilişkin raporlarını gözden geçirerek gerekli dönütleri verir, bir sonraki hafta gerçekleştirilecek olan etkinliğe ilişkin açıklama ve yönergelerde bulunur.

Öğretmen Adayı: Uygulama öğretmeniyle iş birliği halinde, haftalara göre dağılımı yapılan okul deneyimi ders etkinliklerini gözler, yönergelere uygun biçimde bir rapor yazarak uygulama öğretmenine onaylattıktan sonra, sorumlu uygulama öğretim elemanına sunar.

Uygulama Öğretmeni: Diğer öğretmenlerle işbirliği halinde öğretmen adayının uygulama okulunda yapacağı gözlem ve etkinliklerin yönergelere uygun bir şekilde gerçekleştirilmesine yardım ve rehberlik eder, her hafta öğretmen adayı tarafından hazırlanan raporları inceleyerek imzalar.

Değerlendirme: Okul Deneyimi dersinin değerlendirilmesinde esas olan, yeterliklerini kazanmaya çalışan öğretmen adaylarına rehberlik etmek ve destek sağlamaktır. Öğretim elemanı ile uygulama öğretmeni birlikte değerlendirme yapar. Belli kriterleri içeren formlar aracılığı ile öğretmen adaylarının ara sınav ve dönem sonu sınav notları takdir edilir.

İçerik: Okul Deneyimi dersi, öğretmenin ve bir öğrencinin okuldaki bir gününü gözlemleme, öğretmenin bir dersi işlerken dersi nasıl düzenlediğini, dersi hangi aşamalara böldüğünü, öğretim yöntem ve tekniklerini nasıl uyguladığını, derste ne tür etkinliklerden yararlandığını, dersin yönetimi ve sınıfın kontrolü için öğretmenin neler yaptığını, öğretmenin dersi nasıl bitirdiğini ve öğrenci çalışmalarını nasıl değerlendirdiğini gözlemleme, okulun örgüt yapısını, okul müdürünün görevini nasıl yaptığını ve okulun içinde yer aldığı toplumla ilişkilerini inceleme, okul deneyimi çalışmalarını yansıtan portfolyo hazırlama şeklindeki etkinlikleri kapsamaktadır. Kolaylık sağlama-sı açısından bu içerik aşağıdaki şekilde maddeleştirilebilir.

1. Dönem Planı Hazırlama
2. Öğretmenin Okuldaki Bir Günü
3. Öğrencinin Okuldaki Bir Günü
4. Dersin Düzenlenmesi ve Aşamaları
5. Öğretim Yöntem ve Teknikleri
6. Eğitimde Yeni Yönelim ve Değerler
7. Öğrenci Etkinlik ve Çalışmalarının Değerlendirilmesi
8. Dersin Yönetimi ve Sınıfın Kontrolü

9. Okulun Örgüt Yapısı
10. Okul Müdürü ve Görevleri
11. Okul-Toplum İlişkileri
12. Okul Deneyimi Çalışmalarının Değerlendirilmesi

İlgili birim ya da kurullar, fırsat ve olanaklar oluşursa yukarıda listelenen etkinlikler dışında da farklı gözlem konularına yer verebilir.

ETKİNLİK 1. DÖNEM PLANI HAZIRLAMA

Öğrenim Çıktıları

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı;

- a) Ekiple işbirliği içinde bir dönem boyunca gerçekleştirilecek eğitimsel amaçlı etkinlikleri planlar.
- b) Planlanan eğitsel amaçlı etkinlikleri raporlaştırır.

Yönergeler

1. Dönem boyunca uygulama okulunda geçireceğiniz haftalara ilişkin bir plan hazırlamak üzere, öncelikle grubunuzdan sorumlu fakülte öğretim elemanına ulaşarak okul deneyimi etkinlikleri ve içinde bulunduğunuz akademik takvime ilişkin bilgi alınız.
2. Uygulama okulundaki çalışmalarınızı yakından izleyecek ve size rehberlik edecek uygulama öğretmeniyle bir görüşme ayarlayınız. Bu görüşmede, yukarıda geçen okul deneyimi etkinlik listesini uygulama öğretmene sunarak, ondan, bu çalışmaları uygulama okulunun ilgili sınıf ve şubelerine ait ders programı çerçevesinde ve resmi tatil günlerini hariç tutarak uygun bir şekilde organize etmesi için yardım isteyiniz.
3. Uygulama öğretmeninize okul deneyimi etkinliklerinden okulun örgüt yapısı, okul müdürü ve görevleri, okul-toplum ilişkileri gibi konular için sınıf ortamında bulunmak gerekmediğini hatırlatarak, dönem planının buna göre oluşturulmasını sağlayınız. Uygulama okulu ve uygulama öğretmeniyle gerekli hallerde nasıl iletişim kurabileceğinizi not ediniz.
4. Uygulama öğretmeniyle görüş birliği sağlayarak hazırladığınız dönem planını uygulama okulu koordinatörüne (müdür ya da müdür yardımcısı) onaylattırıp, uygulama okulunda geçirdiğiniz bu ilk günü özetleyen bir rapor yazarak, grubunuzdan sorumlu uygulama öğretim elemanına ulaştırınız.

ETKİNLİK 2. ÖĞRETMENİN OKULDAKİ BİR GÜNÜ

Öğrenim Çıktıları

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı;

a) Öğretmenin okuldaki bir gününde sınıf içi ve sınıf dışında yaptığı işleri listeler

b) Öğretmenin okul dışında eğitime yönelik etkinlik ve çalışmalarını listeler

Yönergeler

1. Alanınızda çalışan bir öğretmenle iletişim kurarak, okulun eğitim öğretime açık olduğu her hangi bir gün içinde, bir öğretmenin mesleği ile ilgili olarak ne tür işler yaptığını ve bunlara ne kadar zaman harcadığını belirlemek üzere kendisini gözlemek için izin isteyiniz

2. İzlediğiniz öğretmenin okuldaki bir gününü gözlemlemenize yardımcı olmak üzere, öğretmenin, bir gün boyunca sınıf içi ve dışında yaptığı bütün işlerin bir listesini oluşturmaya ve her bir iş için yaklaşık olarak ne kadar zaman harcadığını not etmeye çalışınız.

Öğretmenlerin yaptıkları işlerden bazı örnekler (YÖK, 1998, s.50).

- Sabah-öğlen okulun ilk açılışında (dersler başlamadan önce) yapılan işler,
- Derse hazırlık ve ders aralarında yapılan işler,
- Özel araç gereç hazırlama ve bunların kontrolü ile ilgili işler,
- Öğrencileri derse hazırlama ile ilgili yapılan işler,
- Öğrenci özelliklerine göre düzenlenen farklı etkinlikler,
- Öğrencilerle bireysel veya küçük gruplar halinde görüşme,
- Öğrenci çalışmalarını değerlendirme,
- Haftalık nöbet görevleri sırasında yapılan işler,
- Sağlık ve güvenlik önlemleriyle ilgili yapılan işler,
- Kulüp faaliyetleriyle ilgili çalışmalar,
- Sınıf öğretmenliği ve rehberlik çalışmalarıyla ilgili yapılan işler,
- Yakın çevre ve kurumlara gözlem amaçlı yapılan işler,
- Tören ve anma günleriyle ilgili işler,
- Diğer sosyal etkinliklerle ilgili yapılan işler,
- Velilerle görüşme, öğretmen toplantıları,
- Okul yönetimi tarafından verilen diğer görevler

3. İzlediğiniz öğretmenden, ayrıca okul dışı zamanlarda okuldaki görevi ile ilgili olarak ne tür etkinliklerde bulunduğunu, öğretmenin yaptığı

işlerin çeşitleri ve bunların günlük işler arasındaki ağırlığı hakkında edindiğiniz bilgileri ve sonuçları not ediniz.

4. Bu etkinlik sonunda elde ettiğiniz bulguları, izlediğiniz öğretmenle birlikte gözden geçirip raporlaştırarak öğretim elemanına ulaştırınız.

ETKİNLİK 3. ÖĞRENCİNİN OKULDAKİ BİR GÜNÜ

Öğrenim Çıktıları

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı;

a) Bir öğrencinin okul ortamındaki bir günde yapmış olduğu işleri sınıflandırır.

b) Öğrencinin bir gün içerisinde yapmış olduğu işleri analiz eder

Yönergeler

1. Ders öğretmeniyle iletişim kurarak, öğrenciler açısından okulda bir günün nasıl geçtiğine ilişkin bilgi edinmek amacıyla öğrencileri gözlemleyeceğinizi belirtiniz. Bu amaçla bir öğrenci seçip, öğrencinin çalışmalarına hiçbir müdahalede bulunmadan, etkinliğiniz süresince öğrenciyi gözlemleyip (YÖK, 1998, s.51) gerekli kayıtları tutunuz.

2. Çeşitli bilgi kaynaklarından (öğretim elemanı, yöneticiler, diğer öğretmenler, izlenecek öğrenci veya diğer öğrencilerden) okulun açık olduğu öğretim yılı süresince, öğrencilerin genelde, ne tür etkinlik, iş, çalışma ya da sorumluluklar üstlendiğini, ayrıca okul ya da sınıftaki görevleri ile ilgili olarak okul dışında ne kadar zaman harcadıklarını öğrenip not etmeye çalışınız.

3. Öğrenme ve öğretme olgusunun daha iyi anlaşılabilmesi için, öğrencinin bireysel farklılıklarını, öğrenciyi etkileyen çevresel ve kalıtsal faktörleri, öğrenme stillerini özellikle sınıf ortamında tanımaya çalışınız.

Aşağıdaki konular üzerinde odaklanarak gözlemlerinizi gerçekleştirebilirsiniz.

- Öğrencinin bir gün içinde okula başlarken yaptığı işler,
- Öğrencinin bir günün sonunda yaptığı işler,
- Okulda ve sınıfta bir öğrencinin üstlendiği görevler ve harcadığı süre,
- Bir öğrencinin ders öncesi hazırlıklar kapsamında yaptıkları işler,
- Bir öğrencinin bir sonraki güne hazırlık kapsamında yaptıkları işler,
- Bir öğrencinin ders sırasında yaptığı işlerle geçirdikleri zaman,
- Bir öğrencinin ders dışı saatlerde ilgilendikleri işlere harcadıkları zaman,
- Bir öğrencinin arkadaşları veya öğretmenleriyle diyalog için harcadıkları zaman,

- Bir öğrencinin grup etkinlikleri ya da grup ilişkileri için harcadıkları zaman,
- Bir öğrencinin ders giriş çıkışları için harcadıkları süre,
- Bir öğrencinin kulüp faaliyetleri için harcadıkları süre,
- Bir öğrencinin sınavlar için harcadıkları süre,
- Bir öğrencinin bahçede oyun için harcadıkları süre,
- Bir öğrencinin gözlem amaçlı geziler için harcadıkları süre,
- Bir öğrencinin fizyolojik, duygusal, zihinsel ve algısal açıdan taşıdığı özellikler,
- Bir öğrencinin özel yetenek, ilgi tutum ve kültürel açıdan taşıdığı özellikler,
- Bir öğrencinin sağlık, aile ve çevresel faktörler açısından taşıdığı özellikler

4. Gözlediğiniz öğrenciden elde ettiğiniz bilgileri daha sonra grubunuzdaki diğer öğretmen adaylarının topladıkları bilgilerle karşılaştırarak; öğrencinin okuldaki bir günü nasıl geçirdiği ve bireysel açıdan hangi özelliklere sahip olduğunu belirlemeye çalışınız. Ulaştığınız sonuçları raporlaştırarak uygulama öğretim elemanına ulaştırınız.

ETKİNLİK 4. DERSİN DÜZENLENMESİ VE AŞAMALARI

Öğrenim Çıktıları

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı;

a) Bir dersin işleniş aşamalarını belirgin özellikleriyle sıralar.

b) Derse giriş davranışlarının (dikkati toplama, güdüleme, hedeflerin paylaşılması vb) önemini açıklar.

Yönergeler

1. İzleyeceğiniz dersin öğretmeniyle iletişim kurarak, genel anlamda bir dersin nasıl düzenlendiğini, dersin kaç aşamadan oluştuğunu, ders için özellikle hazırlık ve bitirme aşamasında neler yapıldığını öğrenmeye çalışınız (YÖK, 1998, s.57). Bu arada bir dersin genel olarak; giriş öğretme-öğrenme süreci, süreç ve performans değerlendirmesi gibi üç aşamadan oluştuğunu varsayabilirsiniz.

2. Dersin aşamalarını gözlerken, daha sonraki haftalarda gözlem konusu yapılacak olan; öğretim yöntem ve teknikleri, iletişim, dersin yönetimi ve sınıf kontrolü gibi eğitim durumlarını genel olarak gözlemleyip geçiniz. Bu noktada özellikle “derse giriş davranışları” kapsamında yer alan dersin ana başlıklarını söyleme, ön (eski) öğrenmeleri hatırlatma, önceki konu veya

kazanımlarla ilişki kurma, hedeften (kazanımlardan) haberdar etme, dikkati çekme, motivasyon gibi eğitim durumlarıyla ilgili davranışlar üzerinde odaklanmaya çalışınız.

Bu etkinlikle ilgili gözlem konusu yapılabilecek bazı başlıklar şöyle sıralanabilir (Baştürk-Kızılkaya, 2002, s.35);

Derse hazırlık ve planlama: Öğretmen, derse hazırlık için dersten önce neler yapar? Derse zamanında girmeye engel olan bir durum var mıdır? Öğretmen, Ders ya da konunun özelliğine göre öğrenme ortamının fiziksel düzeniyle ilgilendi mi? Sınıf ve tahta temizliği ile ilgilendi mi? Öğretmen okul yönetimince istenen bir duyuru yaptı mı? Duyurular yapılacaksa dersin hangi aşamasında yapılması uygun olur?

Derse Başlangıç: Öğretmen derse nasıl başladı; giriş sırasında uyarı sözleri kullanarak mı, ellerini çırparak mı, ses tonunu yükselterek mi, soru sorarak mı, sessiz beden duruşu ile bekleyerek mi, öykü anlatarak mı, tahtayı kullanarak mı, sözel yönergeler veya örnekler vererek mi yoksa hiç vakit kaybetmeden hemen yoklama alarak mı derse başladı?

Eğitim durumuyla ilgili davranışlar: Öğretmen, dikkati çekme, motivasyon vb işlemlere yer verdi mi? Öğrencilere bir önceki gün veya dersten önce zamanlarını nasıl geçirdiklerini sordu mu? Önceden, işlenecek konuyu araştırmaları için öğrencilerine görev verilmiş mi? Verilmiş ise yapılan araştırmalar öğretmen tarafından kontrol edildi mi?

Dersin amaçları: Size göre öğretmen işleyeceği derste, öğrencilerin tam olarak neleri öğrenmesini bilmekte ve istemekte midir? Konunun yaşamla ilişkisi nedir? Öğretmen bu ilişkiyi nasıl sağlamaktadır?

Öğretme-öğrenme süreci: Öğretmen dersini nasıl organize etmekte ve dersi nasıl geliştirmektedir? Genel olarak hangi yöntem ve teknikler hangi dersler için seçilmiştir? Derste öğrencilerin katıldıkları birbirinden farklı etkinlikler düzenlenmekte midir? Öğretmen, dersin işleniş aşamalarını nasıl bir düzenleme ile fark ettirmektedir?

İletişim: Öğretmen, yönerge veya açıklamaları sunarken hangi iletişim araçlarından ve nasıl yararlanmaktadır? Öğretmen, sınıftan kendisine ulaşan dönütleri nasıl karşılamaktadır? Beden dilinden, jest ve mimiklerden yararlanmakta mıdır?

Etkinlikler arasındaki geçişler: Öğretmen, derste bir etkinlikten diğerine geçişi nasıl sağlamakta, etkinlikler arasında ilişki kurulmakta mıdır? Bir etkinlikten ötekine geçerken dikkat çekici hangi sözcük veya davranıştan yararlanılmakta, hangi yönergeler kullanılmaktadır?

Öğrenci performansını değerlendirme: Öğretmen, öğrencilerin çalışmalarını ve dersteki ilerlemelerini değerlendirmek için neler yapıyor? Ders sırasında test verme, özet yazdırma, kısa cevaplı sorular sorma vb genel bir değerlendirme yapıldı mı? Hata düzeltme tekniklerinden yararlanıyor mu?

Dersi bitirme: Dersin işlenişi, dersin işleniş basamaklarına uygun muydu? Öğretmen dersi nasıl bitirmektedir? Öğretmen dersi nasıl toparlıyor, derste öğrenilenleri nasıl özetliyor? Sonuç olarak ana ve yardımcı hususlar vurgulanıyor mu? Derste olup bitenleri gözden geçiriyor, ileriye yönelik olarak bir şeylerden söz ediyor mu? Gelecek dersin konu ve kaynakları hakkında bilgi veriyor mu? Öğretmenin dersi bitirmesi ve sınıfı boşaltması ne kadar zaman alıyor?

3. İzlediğiniz derslerden sonra, elde ettiğiniz sonuçları gözlemlediğiniz öğretmenle birlikte inceleyiniz. Dersin işleniş basamakları ve öğrencilerin dikkatini toplama, güdüleme, hedeflerin paylaşılması vb derse giriş davranışlarına ilişkin gözlem kayıt ve sonuçlarını yukarıdaki başlıklar halinde raporlaştırarak öğretim elemanına ulaştırınız.

ETKİNLİK 5. ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Öğrenim Çıktıları

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı;

a) Gözlenen derste kullanılan yöntem ve tekniklerin güçlü ve zayıf yönlerini sıralar.

b) Eğitim durumları ve derslerle, kullanılan yöntem ve teknikler arasındaki ilişkiyi açıklar.

Yönergeler

1. İzleyeceğiniz dersten önce, işlenecek dersin öğretmen kılavuz kitabında önerilen yöntem ve tekniklerin nelerin olduğunu öğrenmeye çalışınız. Her dersin amacına uyarlanmış çok sayıda öğretim yöntem ve tekniği (Özden, 1999, s.155-180) olabileceğini unutmayınız

2. İlköğretim programlarında yer alan, soru-cevap, tartışma, görüşme, sergi, örnek olay, çoklu zeka etkinlikleri, eğitsel oyun, pantomim, anlatım, gösteri, gezi, beyin fırtınası, rol oynama, drama, benzetimlerden yararlanma, proje çalışması, deney, problem çözme, grup çalışması, kulaktan şarkı eğitimi, dinleme-söyleme, teknoloji destekli öğretim vb yöntem ve tekniklerden hangilerinin derslerde kullanıldığını gözleyip gerekli notları alınız.

3. Dersin öğretmeninden, kılavuz kitapta belirtilen yöntem ve teknikler dışında derste kullanacağı özel öğretim yöntem ve teknikleri var ise bunları da size anlatmasını isteyiniz.

4. Gözleminiz sırasında aşağıdaki sorular üzerinde odaklanınız.

- Kullanılan çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri dersin içeriğine ve konusuna göre farklılık taşıyor mu?
- Öğrenci ihtiyaçları, yaş ve zeka alanlarına göre farklı yöntemler kullanılıyor mu?
- Kullanılan yöntem ve teknikte öğrenci katılımı sağlanabiliyor mu?
- Derslere göre en çok hangi yöntem ve teknik kullanılıyor?
- Yöntem ve teknikler, sınıfın büyüklüğü ve öğrenci sayısına göre değişiklik gösteriyor mu?

5. Elde ettiğiniz sonuçları, aynı etkinliği tamamlamış olan diğer arkadaşlarınızla tartışıp raporlaştırdıktan sonra öğretim elemanına ulaştırınız.

ETKİNLİK 6. EĞİTİMDE YENİ YÖNELİM VE DEĞERLER

Öğrenim Çıktıları

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı;

- a) Öğrenme güçlük ve yetersizliklerini önleyici yaklaşım ve modelleri örneklerle açıklar
- b) Kendi alanının en yeni bilgilerini içeren çağdaş değer ve bilimsel yaklaşımlara örnek verir.

Yönergeler

1. İzleyeceğimiz dersin öğretmeniyle görüşerek, öğretimde yeni yönelim ve değerlerden, o gün işlenecek derslerde hangilerine yer verileceğini öğrenmeye çalışınız. Eğitimde yeni yönelim ve değerlerin açılımı olarak; öğrenci merkezlilik, öğretmen özellikleri, yapılandırmacılık, çoklu zeka kuramı, proje tabanlı öğrenme, tam öğrenme modeli, işbirliğine dayalı öğrenme, beyin temelli öğrenme, yaşam boyu öğrenme, internet tabanlı öğretim, eleştirel düşünme, yansıtıcı düşünme, etkin öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, şeklindeki başlıkları gözlem konusu yapabilirsiniz..

2. **Öğrenci merkezlilik** açısından; “Öğrenciye göre”lik ilkesi nasıl uygulanıyor? Öğretmen, rehberlik ve kolaylaştırıcılık rolünü nasıl gerçekleştiriyor? Öğrenci, okulun ve öğrenme-öğretme sürecinin bir paydaşı olarak kabul ediliyor mu? Her öğrenci “özgün”, “biricik” ve “saygıdeğer” olarak değerlendiriliyor mu? vb sorular üzerine odaklanınız.

3. **Öğretmen özellikleri** bağlamında; Öğretmen öğretimi kolaylaştırıyor mu? Takımın hem lideri hem de aynı zamanda bir üyesi olarak davranabiliyor mu? Çözümün sahibi değil, çözümün ortağı olabiliyor mu? Öğrencinin ihtiyaçlarına ve durumsallığa bağlı konum alabiliyor mu? Bilgiyi veren değil, bilgiye ulaştıran konumunda mı? Öğrencilerin çeşitli etkinlikler yoluyla öğrenme-öğretme sürecinde aktif rol almalarını sağlayabiliyor mu? vb şeklindeki sorular üzerinde odaklanınız.

4. **Yapılandırmacı yaklaşım açısından;** “Bilgi, bireye sadece dışarıdan verili değildir” varsayımıyla hareket ediliyor mu? Öğrenci, çevresiyle etkileşim içine girerek bilgiyi zihninde yapılandırabiliyor mu? Öğrencinin bilgiyi sağlıyor mu? Öğrenci ile bilgi arasındaki aidiyet bağı güçlü bir şekilde kuruluyor mu? vb hususlar üzerinde odaklanınız (Yurdakul, 2005, s.41).

5. **Öğretimde bireysel farklılıklar** açısından, her öğrencinin farklı zeka alanlarında ve farklı öğrenme stillerini kullanarak daha iyi öğrenebileceği varsayımına bağlı olarak geliştirilen, sözel-dilsel zeka, mantıksal-matematiksel zeka, görsel-uzamsal zeka, müzikal-ritmik zeka, bedensel-duyu devinimsel zeka, sosyal-kişilerarası zeka, içsel-kendine dönük zeka, doğa zekası şeklindeki çoklu zeka alanlarından (Bumen, 2005, s.13-16) nasıl yararlanılıyor? Şeklindeki noktalar üzerinde odaklanınız.

6. **Proje tabanlı öğrenme** konusunda; projeyi gerektiren sorun, projenin aşamaları, görevler, projeyi şemalaştırma, proje raporu yazma, proje sunumu, ekiple çalışma, işbirliğine dayalı öğrenme, araştırma yoluyla öğrenme, yapılandırmacılık, çoklu zeka vb hususlar (Yurtluk, 2005, s.72-78) üzerinde odaklanınız.

7. **İşbirliğine dayalı öğrenme** Modeli konusunda; diğer öğrencilerle birlikte hareket etmekte, öğrenciler arasında etkileşim ve bağımlılık, grup oluşturma, gruplar arasındaki yarışma, öğrenci timleri- başarı grupları, tartışma-karşılıklı sorgulama, takım-oyun-turnuva vb noktalar üzerinde odaklanınız (Ekinci, 2005, s.93 vd).

8. **Yaşam boyu öğrenme:** Yaşam boyu öğrenim, insana ve bilgiye daha çok yatırım yapma, dijital okuma yazma da dahil olmak üzere temel bilgi ve becerilerin kazanılmasını teşvik etme, esnek ve yenilikçi öğrenme fırsatlarını genişletme anlamına gelmektedir. Bu etkinlik sırasında, Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan kısa rapordaki “yaşam boyu öğrenim” stratejilerine ilişkin olarak belirlenen, katılımcılık, bilgi toplumunda öğrenme, yeterli kaynak, öğrenme fırsatlarına erişim kolaylığı sağlama, öğrenme

kültürü yaratılması, mükemmeliyete odaklanma şeklindeki altı temel öge üzerinde odaklanılabilir (Koç, 2005, s.211–221).

9. İnternet tabanlı öğretim: Öğretim aracı olarak İnternet'ten nasıl yararlanılıyor? Öğrencilerin İnternet'te gezinmesine fırsat veriliyor mu? Öğrenciler, öğrenmeyi kolaylaştıran, harita ve grafiklerin oluşturulmasında ve analizinde İnternet'ten yararlanılıyor mu? Öğrenciler, çalışmalarını yayınlatabiliyor mu? Okullarda elde edilemeyen gazete, dergi, kitap vb yayınların okunmasında İnternet'ten yararlanılıyor mu? (Şahan, 2005, s.225 vd) gibi sorular üzerinde odaklanınız.

10. Eleştirel düşünme: Eleştirel düşünme becerileri açısından, meraklılık, kendine güven, doğruyu aramada ısrarcılık, açık fikirlilik vb. eleştirel eğilimler üzerinde durulabilir. Eleştirel düşünme sürecine ilişkin şu sorular gözlem konusu yapılabilir (Özden, 1999, s.112). Önyargı, tutarlılık, çıkarımlar ve nedenler değerlendiriliyor mu? Varsayımlar, fikirler ve iddialar ayırt ediliyor mu? Bilgi kaynaklarının güvenilirliklerini test edilebiliyor mu? Öğrenci kendi yanlışlıklarını fark edebiliyor mu?

11. Yansıtıcı düşünme: Başkalarına önem vermeyi ön plana çıkaran bu düşünme biçiminde, öğretmen günlükleri, ders kayıtları, ses ve video kayıtlar, gözlem ve anketler vb araçlar önemlidir. Yansıtıcı düşünme açısından (Ünver, 2005, s.136–140); öğrenme yazıları, kavram haritaları, soru sorma, kendine soru sorma, kendini değerlendirme, açık uçlu sorular, öğrenme yaşantılarını yansıtmak için mimik, jest, rol oynama ve drama yöntemi, duyguları müzikle ifade etme, gazeteler, kalemler, karalama kağıdı, dergi resimleri vb görsel sunular gözlem konusu yapılabilir.

12. Etkin öğrenme: Etkin öğrenme, deneysel öğrenme, görme, duyma, yapma, çoklu ortam, işbirliği, olumlu güdüleme, düşük stres ve eğlenceden oluşur. Etkin öğrenme etkinlikleri kapsamında; beyin fırtınası, oyunlar, minik-dersler, küçük grup çalışması, işbirlikli grup çalışması, rol yapma, olay incelemesi, benzetim stratejilerden yararlanılıp yararlanılmadığı gözlem konusu yapılabilir (Şahinel, 2005, s.146-160).

13. Öğrenmeyi öğrenme; Öğrencinin kendi öğrenme özelliklerini tanıması, öğrenmede kullanılan stratejileri bilmesi, seçmesi ve kullanabilmesidir. Bunun için öğrencilerin, öğrenmenin işlevini ve önemini fark etmesi, öğrenmenin kendi beyninde nasıl gerçekleştiğini algılaması önemlidir.

ETKİNLİK 7. ETKİNLİKLERDEN YARARLANMA VE ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARINI DEĞERLENDİRME

Öğrenim Çıktıları

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı;

- a) Farklı yaşantılarla öğrenme-öğretme etkinliklerini arasında ilişki kurar.
- b) Ölçme araçlarını, etkinlik ve portfolyo değerlendirmelerini bilir.

Yönergeler

1. Dersten önce öğretmenle bir görüşme yaparak, sınıfın özellikleri, dersin amaçları ve öğretme-öğrenme etkinlikleri hakkında bilgi alınız.

2. Derste yararlanılan etkinlikleri gözlerken, özellikle öğrencilerin tepkilerini; ilgi ve katılım düzeylerini, etkinliğin uzunluğunu, belli bir sıra ile yapıp yapılmadığını, etkinliklere göre değişik yaklaşım ve yöntemlerden yararlanıp yararlanılmadığını, dersin amaçları ile etkinlikler arasında bir ilişki olup olmadığını, etkinliklerin nasıl zenginleştirildiğini (Özden, 1999, s.197-200) belirlemeye ve aşağıdaki soruların cevaplarını bulmaya çalışınız.

- Etkinlikler düzenlenirken öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve ön yaşantıları dikkate alınıyor mu?
- Her bir etkinlik türü için ne kadar zaman harcanıyor?
- Etkinlik olarak çalışma yapraklarından yararlanılıyor mu?
- Derslerde deney ve proje çalışmalarına yer veriliyor mu?
- Her öğrenci etkinliğini sunabilme imkanı bulabiliyor mu?
- Etkinlikler bireysel ya da grup çalışması şeklinde mi gerçekleşiyor?
- Öğretmen, etkinlikler öncesinde açıklamalar yapıp, yönergeler veriyor mu?
- Öğrenci etkinlikleri sergileniyor mu?
- Etkinlikleri ve yapılan çalışmaları süreç içinde değerlendiriliyor mu?
- Bireysel ve grupta değerlendirme fırsatları oluşturuluyor mu?
- Çoklu-alternatif ölçme araçları gerçekleştiriliyor mu?
- Bütüncül değerlendirme yaklaşımlarından yararlanılıyor mu?
- Nitelik ve nicelik birlikte ölçülüyor mu?
- Sorular yoluyla ölçme yapılırken yeterli zaman veriliyor mu?
- İpucu, pekiştireç, dönüt ve düzeltmelerden yararlanılıyor mu?
- Ders sonunda test verme, özet yazdırma, kısa cevaplı sorular sorma vb genel bir değerlendirme yapılıyor mu?

- Sınıf düzeyine göre ölçme araçları ve değerlendirmeler farklılık gösteriyor mu?
- Öğrencilerin ilerlemelerini izlemek amacıyla kayıtlar tutuluyor mu?
- 3. Gözlem yaptığınız dersten sonra, izlenimlerinizi öğretmenle paylaşarak, öğretimde bütünlüğü sağlama açısından ders dışında ne tür etkinlikler düzenlendiğini de aşağıdaki sorular yoluyla öğrenmeye çalışınız.
- Ders dışı etkinlikler için plân yapılıyor mu?
- Ders dışı etkinlikler için ne tür yazışma ve görüşme yapılıyor?
- Hangi dersler için ders dışı etkinlikler düzenleniyor?
- Ders dışı etkinliklerde öğrenci özellikleri dikkate alınıyor mu?
- Ders dışı etkinlikler için gerekli araçlar nasıl temin ediliyor?
- Ders dışı etkinlikler için hangi güvenlik önlemleri alınıyor?

ETKİNLİK 8. DESİN YÖNETİMİ VE SINIFIN KONTROLÜ

Öğrenim Çıktıları

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı;

a) Dersin yönetiminde kullanılan etkili iletişim tekniklerini bilir

b) Sınıf içi öngörülemeyen öğrenci davranışlarını yönetilmeyi açıklar

Yönergeler

1. Başarılı bir öğretim için dersin yönetimi ve sınıfın kontrolü dikkatle planlanmalıdır. Bu için ilk olarak öğrenme ortamını, öğrenci sayısı, yerleşim biçimi, ısı, ışık, renk, gürültü, temizlik, görünüm vb fiziksel özellikler bakımından gözlem konusu yapınız.

2. Dersin yönetimi sırasında, öğretmenlerin iletişim becerilerinden nasıl yararlandıklarını, olumlu bir öğrenme ortamı için nelere dikkat ettikleri gözlemeye çalışınız. Bu çerçevede aşağıdaki açılmadan ((YÖK, 1998, s.61) yararlanabilirsiniz.

Dersin başlangıcında: Öğrencilerin sınıfa girişlerinde kontrol nasıl sağlanıyor? Derse başlamadan önce sınıftaki öğrencilerin yerlerine yerleşmeleri ve dikkatlerini konu üzerine toplamaları için neler yapılıyor? Başka şeylerle ilgilenen, sınıfa geç giren öğrenciler için ne tür önlemler alınıyor? Bu aşamada uğultu, uyarı, gürültü ve sessizlik ile geçen süre ne kadardır? Hangi iletişim becerilerinden nasıl yararlanılıyor?

Ders sırasında: Öğrencilere nasıl hitap ediliyor? (İsimleri kullanılarak mı?) Yönergelerin açık ve anlaşılır olması nasıl sağlanıyor? Öğrencilerle

konusurken nasıl davranılıyor? (Yüzlerine bakılıyor mu?) Sınıfın tümü nasıl görüş alanı içinde tutuluyor; sınıfın her köşesinde olup bitenden nasıl haberdar olunuyor?

Stratejiler: Yüzünü sınıfa dönük tutma, hareketli olma ve sınıf içinde dolaşma ve benzeri önlemler nasıl kullanılıyor? Etkinlikler arasındaki geçişler nasıl sağlanıyor? Sınıftaki bütün öğrencilerin derse katılımını sağlamak için sorulardan nasıl yararlanılıyor? Övgü ve cesaretlendirmeler nasıl kullanılıyor? Yazı tahtası ve ders materyalleri nasıl kullanılıyor? Bu aşamada uğultu, uyarı, gürültü ve sessizlik ile geçen süre ne kadardır? Hangi iletişim becerilerinden nasıl yararlanılmaktadır?

Ders sonunda: Öğrencilerin toparlanması ve sınıftan çıkarılmasında sessizlik ve düzen nasıl sağlanıyor? Bir sonraki ders için sınıf nasıl hazırlanıyor?

3. Sınıftaki öğretim amaçlı düzenin sürekliliği açısından öğrenci davranışlarının belli stratejilere göre yönetilmesi gerekir. Bu noktada, öğrencilerin başarılı yönlerini öne çıkaran, onların duygu ve düşüncelerine rehberlik eden öğretmen davranışlarının önemli olduğu bilinmelidir. Bunun yanında öğrencinin istenmeyen davranışlarını yönetmek için hangi stratejilere başvurulduğu da gözlenmelidir (Yılmaz, 2008, s.5 vd.). Buna göre öğretmenler, istenen davranışları çoğaltmak yoluyla istenmeyen davranışları azaltma, istenen davranışa inandırma, istenen davranış güçlendirme ve istenmeyen davranış kolaylaştırma gibi stratejileri kullanıyor mu öğrenmeye çalışınız. Daha sonra, öğrencilerin, dersin başında (ilk 10 dk), dersin işlenmesi sırasında (20 dk) ve dersin sonunda (son 10 dk) olmak üzere; derse geç gelme, derste gürültü yapma, şarkı mırıldanma, arkadaşlarına lakap takma, kaba, kırıcı, argo ve küfürlü konuşma, tehdit ya da sözle taciz etme, arkadaşlarına nesne fırlatma, arkadaşlarından şikayetçi olma, eşyalarını izinsiz alma, alay ve kavga etme, fısıldaşma, sınıfta izin almadan dolaşma, derste bir şeyler yeme-içme, ders dışı amaçsız sorular sorma, ders araç-gereçlerini amaçları dışında kullanma, sürekli yer değiştirme, grup etkinliklerine katılmama, sınıfa kirlenme, sınıf kurallarına uymama, derste komiklik yapmaya çalışma, öğretmene saygısızlık gösterme gibi istenmeyen türden davranışlardan hangilerini ve ne kadar süre ve sayıda gösterdiğine ilişkin gerekli notları almaya çalışınız.

4. Farklı özellikteki öğrencilerin aynı sınıf ortamını sorunsuz bir şekilde paylaşmalarını sağlamak zordur. Bununla birlikte öğretmenler, olumlu bir sınıf iklimi oluşturma, beden ve ben dilinden yararlanma, öğrenci çalışmalarına pozitif yaklaşma, ödüllendirme, sınıfta amaçlı bir şekilde gezinme,

sınıfla birlikte kurallar oluşturma gibi stratejilerle istenilen davranışları çoğaltabilirler.

Bir yandan öğrencinin istenmeyen davranışlarıyla ilgili gerekli notları alırken, diğer yandan da öğretmenlerin bu davranışları yönetmek için vermiş oldukları tepkileri gözleyiniz. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkabilme stratejileriyle bağlamında; sözlü olmayan iletişim kullanma, yakınlık sağlama, dokunma, grup odaklanmasından yararlanma, konuya kısa bir ara verme, ben iletişimi kullanma, öğrenciyi izole etme veya oturma yerini değiştirme, öğrenciyi istediği işi yapmaktan alıkoyma, akran arabuluculuğundan yararlanma, ailelerle görüşme, öğrencilerle bireysel iletişim kurma gibi çok geniş bir seçenek yelpazesi vardır. Bu nedenle, özellikle etkin öğrenme zamanından fazla süre almayan türden öğretmen tepkilerinin kullanılma sıklığını belirlemek daha uygun olacaktır.

ETKİNLİK 9. OKULUN ÖRGÜT YAPISI

Öğrenim Çıktıları:

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı;

a) Eğitim birimlerinin organizasyon ve örgütlenişini sistematik bir yaklaşımla açıklar.

b) Okulun örgüt yapısı içinde görev alan bireylerin sorumluluklarına örnek verir.

Yönergeler

1. Uygulama öğretmeniyle iletişim kurarak, okul koordinatörlerinden biriyle toplantı ayarlamasını isteyiniz. Okulun örgüt yapısı hakkında (Şişman-Taşdemir, 2008, s.182 vd) merak ettiğiniz hususları önceden not edip, toplantının akışına uygun olacak şekilde sorunuz.

2. Uygulama okul koordinatörlerinden, örgüt, örgüt liderliği, örgüt iklimi, yönetim, kamu yönetimi, eğitim yönetimi ve okul yönetimi kavramlarına açıklık getirmesini, okul iklimi ve kültürü ile öğrenci başarısı ve öğretimin gelişimi arasında nasıl bir ilişki olduğunu; okulda bir öğrenme kültürü oluşturmak bakımından, okul çalışanları, öğrenciler ve yöneticiler düzeyinde sorumluluk dağılımının nasıl olduğunu açıklamasını isteyiniz.

3. Okul stratejik bir öneme sahiptir. Buna göre, okulun üst sistemleri, diğer eğitim örgüt ve mekanizmaları okulun işlevlerini yerine getirme noktasında ne ölçüde destek ve yardımcı oluyor? Okulun amaçlarını gerçekleştirmek bakımından üstlenilen rol ve görevler nelerdir? Örgütlenme ya da

kadrolardan kaynaklanan sorunlar var mıdır? Koordinatörler, okulun örgüt yapısı içinde, uzmanlaşma, iş bölümü, koordinasyon, hiyerarşi, yetki ve sorumluluk gibi kavramları nasıl tanımlanıyor sorarak öğrenmeye çalışınız.

4. Okul ve okuldaki öğrenci davranışları dış çevreden bağımsız olarak ele alınamaz görüşü, açık sistem yaklaşımlarını ortaya çıkarmıştır. Açık sistemler, çevreden, insan, bilgi, materyal, kaynak vb girdileri alarak, belli standartlara göre işledikten sonra çıktı (ürün ve hizmet) olarak sunarlar. Girdi, süreç ve çıktı şeklinde üç aşamadan oluşan sistem yaklaşımına göre, koordinatör kendi okulunu nasıl değerlendirmektedir bilgilenmeye çalışınız.

5. Okullar, dinamik ve değişken bir çevrede yer aldıkları için alternatif görüş ve çözümlere de açık kurumlardır. Bu kapsamda uygulama koordinatörü, okul yöneticiliği yerine okul liderliği, minimum hiyerarşi, maksimum paydaşlık, çoğulcu ve katılımcı karar süreci, velilerle işbirliği, özne ve paydaş öğrenci konularında neler düşünüyor, öğrenmeye çalışınız.

6. Çağımızda liderliği biçimlendiren yeni gelişmeler konusundaki; İtaat yerine, katılım; Plan yerine seçenekler; Yetkiyi toplama yerine dağıtma; Aktarılan değil kazanılan otorite; Empati ve sinerji gibi kavramlara ilişkin olarak okul koordinatörün görüşlerini almaya çalışınız.

7. Okulun örgüt yapısı içinde, toplam kalite çalışmaları bağlamında, sürekli iyileşme, müşteri odaklılık, katılım, hedef ve verilerle yönetim, toplumsal sorumluluk üstlenen bir liderlik ve sürekli eğitim gibi temel ilkeler çerçevesinde uygulama koordinatörünün bir değerlendirme yapmasını isteyerek görüşlerini alınız.

8. Okul uygulama koordinatöründen, okulun bir işletme olarak yönetilmesi bağlamında; okul bütçesi, yazışmalar, satın alma, bina ve tesislerin temizlik, bakım ve onarımı, çevre düzenlemesi, sivil savunma ve güvenlik, var ise pansiyon ve öğrenci taşıma hizmetleri, arşiv oluşturma, kantinle ilgili hizmetler konusunda bilgilenmeye çalışınız.

9. Yukarıda sıralanan soru ve konulara ilişkin gözlem kayıtlarınızı, grup üyeleriyle birlikte tartıştıktan sonra raporlaştırarak öğretim elemanına ulaştırınız.

ETKİNLİK 10. OKUL MÜDÜRÜ VE GÖREVLERİ

Öğrenim Çıktıları

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı;

a) Okul yöneticilerinin öğretimle ilgili görevlerini sıralar.

b) Okul çalışanlarının, statü, yetki ve sorumluluk alanlarını yazılı/sözlü ifade eder.

Yönergeler

1. Bu etkinlik öncesinde, uygulama öğretmenine ulaşarak, okulun yönetilmesi(Şişman-Taşdemir, 2008, s.259 vd) bağlamında; okul bütçesi, yazışmalar, satın alma, bina ve tesislerin temizlik, bakım ve onarımı, çevre düzenlemesi, sivil savunma ve güvenlik, var ise pansiyon ve öğrenci taşıma hizmetleri, arşiv oluşturma, kantinle ilgili hizmetler vb konularda bilgi almak için okul müdüründen sizler için bir randevu almasını isteyiniz.

Okul müdürüyle yapılacak toplantıda okul müdüründen, grup arkadaşlarınızla görüş birliğine vardığımız soruları yöneltmek üzere cevaplandırmasını isteyiniz.

- Okul müdürü ve görevleriyle ilgili bazı sorular(YÖK, 2007, s.65);
- Okul müdürünün yetki alanları ve sınırları nelerdir
- Herhangi bir personelin işe başlamasıyla ilgili işlemler nasıl yürütülmektedir?
- Okulda göreve başlatılanlar hangi statülerde istihdam edilmektedir?
- Göreve ilk olarak atanan öğretmenlere ilişkin adaylık işlemleri nelerdir?
- Müdürün, ilk atanan öğretmenlerin okula uyum sağlamalarındaki rolü nedir?
- Personelin sicil ve disiplin işlemleri nasıl yürütülmektedir?
- Personelin maaş ve diğer ödemeleri nasıl yürütülmektedir?
- Sağlık ve izinle ilgili işlemler nasıl yürütülmektedir?
- Okul çalışanlarının tayin ve nakillerle ilgili işlemleri nasıl yürütülmektedir?
- Personelin emeklilik işlemleri nasıl yürütülmektedir?
- Okul müdürünün insan kaynaklı karşılaştığı temel sorunlar nelerdir?
- Okul müdürünün ders yükü nedir?
- Müdürün, okuldaki öğretimle ilgili başlıca amaçları nelerdir?
- Okulda, öğrencilerin uyması gereken kurallar nelerdir?
- Müdür, okuldaki öğretmenlerinden neler beklemektedir?
- Müdür, öğretmenlerin performansını nasıl değerlendirmektedir?
- Okul müdürüne göre başarılı öğretmenlerin özellikleri nelerdir?
- Müdürün, öğrencilerde görmek istediği davranışlar nelerdir?
- Okul ile mezun öğrenciler arasında bir iletişim kurulabilen midir?
- Müdür, çevreyi, eğitime destek vermeye nasıl özendiriyor?
- Müdür, diğer kuruluşlarla nasıl iş birliği yapıyor?

- Öğrenciler nasıl ödüllendirilmekte ve onlara kurallara uymadıkları durumlarda ne gibi yaptırımlar uygulanmaktadır?

2. Okul müdürüyle yapılan toplantı sırasında gerekli notları alıp, grup arkadaşlarınızla birlikte gözden geçirdikten sonra, ulaştığınız sonuçları bir rapor haline getirerek uygulama öğretim elemanına ulaştırınız.

ETKİNLİK 11. OKUL-TOPLUM İLİŞKİLERİ

Öğrenim Çıktıları

Bu etkinlik sonunda öğretmen adayı;

- a) Okul ile paydaşları arasında işbirliğini öngören yasal dayanakları bilir.
- b) Okulun içinde yer aldığı çevreyle olan ilişkisini açıklar.

Yönergeler

1. Okul tek başına var olan bir kurum değildir, kendisini de içine alan daha geniş toplumun bir parçasıdır. Okulun çevresiyle bütünleşmesi kapsamında, önce ilgili mevzuattan (Şişman-Taşdemir, 2008, s.290 vd) okul-aile işbirliği hakkında bilgileniniz. Daha sonra, okulun, dernek ve vakıflarla, valilik ve kaymakamlıkla, belediye ve emekli öğretmenleriyle, siyasi partiler ve sivil toplum örgütleriyle ne tür bir iletişim ve etkileşim halinde olduklarını uygulama koordinatöründen öğrenmeye çalışınız.

2. İlgili kişilere okul-çevre bütünleşmesi ile ilgili aşağıdaki soruları yönelterek araştırmanızı tamamlamaya çalışınız.

- Okulun içinde bulunduğu ve hizmet sunduğu semti fiziksel, sosyal ve kültürel yönleriyle nasıl tanımlarsınız? Örneğin, okulun içinde yer aldığı semt;
 - Yerleşim biriminin neresindedir?
 - Binalar hangi niteliktedir?
 - Ulaşım nasıl sağlanıyor?
 - Çevre düzeni nasıldır?
 - Semt sakinlerinin okula karşı ilgi ve tutumları nasıldır?
 - Veliler, okulu düzenli olarak ziyaret ediyor ve okuldaki çalışmalara herhangi bir yönden katılıyorlar mı?
 - Okul-aile iş birliği işlevsel midir?
 - Yakın çevredeki çeşitli meslek gruplarından okula gelerek öğrencilerle etkinlik gerçekleştirmeye istekli olanlar var mı?

- Müzeler, sergiler, süper marketler, farklı el sanatlarının sergilendiği yerler gibi, öğrencilerin düzenli bir gezi programı ile ziyaret edebileceği yerler var mı?
- Programda yer alan dersler açısından, çevre incelemeleri kapsamına alınması yararlı olabilecek yerler var mı?

3. Çalıştığınız okul ile içinde yer aldığı toplum arasındaki ilişkileri kapsayan bilgileri raporlaştırarak öğretim elemanına ulaştırınız.

ETKİNLİK 12. OKUL DENEYİMİ ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Okul deneyimi dersine ilişkin çalışmaların değerlendirilmesinde, öğretmen adayları tarafından oluşturulan portfolyo temel ölçüttür. Bir dönem boyunca gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin tutulan gözlem raporları ile çeşitli dokümanların içinde yer aldığı bu portfolyo, baştan sona dikkatle incelenmeli, her etkinliğe ilişkin notların tamam ve yerinde olması sağlanmalıdır.

Ayrıca öğretim elemanları, daha sonraki dönemlerin okul deneyimi derslerinin planlama ve işleyişine katkıda bulunmak üzere, öğretmen adaylarından, okul deneyimi ders etkinliklerini, fakülte ve uygulama okulu boyutunu, öğretmen adaylarının kendilerini ve grup arkadaşlarını değerlendiren bir özet rapor yazmalarını isteyerek dosyaya ilave etmelidir.

3. SONUÇ

Çağımız insanı, daha iyi bir geleceğin eğitim yoluyla sağlanabileceği inancındadır. Bu nedenle eğitim veren kurumlarının eğitimi, öğretmen yetiştirme ve kalite güvence sistemleri oluşturma, okullarla işbirliği ve uygulama çalışmaları vb konular araştırmayı hak eder.

Öğretmen eğitimi açısından, eğitimin her kademesinde niteliğin sağlanması ve bu niteliği sağlayacak olan amaç birliğinin kurulması önemlidir. Bu nedenle bütünsel bakış açılarına ihtiyaç vardır. Bu, aynı zamanda çağdaş toplumlarla eğitim alanında eş-zamanlı yürümeye yardımcı olacaktır.

Bu algı ile hareket eden Yüksek Öğretim Kurulu da, çağdaş toplumların öğretmen yetiştirme programlarıyla benzerlik gösteren; alan bilgisi, meslek bilgisi, genel kültür ve uygulama şeklindeki temel alanları esas alarak lisans programlarını yeniden güncellemiştir.

Buna göre, lisans programlarının başarılı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacak her araştırma günceli yakalamak açısından önemli sayılmaktadır. Bu araştırma da, ilgileri yeniden fakülte-okul işbirliği üzerine çekerek, okullardaki uygulama çalışmalarına işlevsellik kazandırmayı amaçlamaktadır.

4. KAYNAKÇA

- Açıkalın, A. (2000). “Öğretmen Yetiştirme Sorununa Kaotik Bir Yaklaşım”, II.Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 10-12 Mayıs, 2000, Çanakkale, s.310-313.
- Akyüz, Y. (1997). Türk Eğitim Tarihi, İstanbul Kültür Üniv., Yay., İstanbul.
- Alkan, C. Hacıoğlu, F. (1997). Öğretmenlik Uygulamaları Öğretim Teknolojisi, Alkım Yay., Ankara.
- Baskan, G., A. (2009). “Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma”, <http://193.140.216.63/200120GÜLSÜN%20ATANUR%20BASKAN.pdf>
- Baştürk, M. -Kızılkaya, S., (2002). Okul Uygulamaları El Kitabı, T.C Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum.
- Bumen, N.,T. (2005). “Çoklu Zeka”, Eğitimde Yeni Yönelimler, (Ed. Özcan, D.,) PegemA Yay., Ankara.
- Dönmez, B. (2000). “Öğretmen Yetiştirmede Kurumlar Arası Eşgüdüm Sorunları ve eğitim Fakültelerinin Durumu”, II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 10–12 Mayıs, 2000, Çanakkale, s.337–341.
- Dönmezer, İ. (2000). “Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Eleştirel Yaklaşım”, II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 10-12 Mayıs, 2000, Çanakkale, s.667-671.
- Ekinci, N. (2005). “İşbirliğine Dayalı Öğrenme”, Eğitimde Yeni Yönelimler, (Ed. Özcan, D.,) PegemA Yay., Ankara.
- Gürbüz, N. (2009). “Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi I ve II Dersleriyle İlgili Algıları”, <http://egitim.cu.edu.tr/efdergi/download/56.pdf>.
- Koç, G., (2005). “Yaşam Boyu Öğrenme”, Eğitimde Yeni Yönelimler, (Ed. Özcan, D.,) PegemA Yay., Ankara.
- Okçabol, R., (2005). Türkiye Eğitim Sistemi, Ütopya Yay., Ankara.
- Özden, Y. (1999). Öğrenme ve Öğretme, PegemA Yay., Ankara.

-
- Selçuk, Z. (2001). Okul Deneyimi ve Uygulama, Nobel Yay., Dağıtım, Ankara.
- Şahan, H., H. (2005). “İnternet Tabanlı Öğretim”, Eğitimde Yeni Yönelimler, (Ed. Özcan, D.,) PegemA Yay., Ankara.
- Şahinel, M. (2005). “Etkin Öğrenme”, Eğitimde Yeni Yönelimler, (Ed. Özcan, D.,) PegemA Yay., Ankara.
- Şişman, M., Taşdemir, İ., (2008), Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi, PegemA Yay., Ankara.
- Ünver, G. (2005). “Yansıtıcı Düşünme”, Eğitimde Yeni Yönelimler, (Ed. Özcan, D.,) PegemA Yay., Ankara.
- Yılman, M. (2006). Türkiye’de Öğretmen Eğitiminin Temelleri, Nobel Yay., Ankara.
- Yılmaz, N. (2008). “Dersin Akışını Bozan İstenmeyen Davranışları Yönetme Stratejilerinin İncelenmesi”, Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt-Sayı: 10-1 Yıl: 2008, Erzincan
- YÖK Dünya Bankası Projesi, (1998). Fakülte-Okul İşbirliği Kılavuzu, (Komisyon tarafından hazırlanmıştır). Ankara.
- YÖK, (2007). T.C. Yükseköğretim Kurulu Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982–2007). Ankara.
- Yurdakul, B. (2005). “Yapılandırıcılık”, Eğitimde Yeni Yönelimler, (Ed. Özcan, D.,) PegemA Yay., Ankara.
- Yurtluk, M. (2005). “Proje Tabanlı Öğrenme”, Eğitimde Yeni Yönelimler, (Ed. Özcan, D.,) PegemA Yay., Ankara.

* * * *